

Nr 200.

Af herr **Lindhagen m. fl.**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t*
angående utredning rörande vissa åtgärder af de admi-
nistrativa myndigheterna under pågående arbetskonflikter
m. m.

Föregående års stora sociala strid har skarpt belyst missförhållandena och bristerna uti snart sagdt alla samhällets funktioner.

Med stöd af de erfarenheter, som vunnits på lagstiftningens och rättskipningens område har vid årets riksdag redan en motion framlagts om ändring och borttagande af vissa strafflagsbestämmelser, som i högre grad än andra lagrum kunna betraktas som undantags- och klasslagar, och hvilka äfventyra rättssäkerheten och undergräfvat rättsskipningens anseende och auktoritet. Uti samma motion har jämväl påyrkats straffreducering för vissa brott, hvilkas nuvarande straffmått icke stå i rimlig proportion till det brottsliga förfarandet, hvarjämte hos Kungl. Maj:t anhållits om utredning, huruvida icke den medborgerliga tryggheten kunde genom lagändringar och på annat sätt i erforderlig mån skyddas mot olaga häktningar och åtal.

Den stora arbetskonflikten har emellertid också tydligare än någonsin ådagalagt, hurusom den administrativa makten från de högsta till de lägsta funktionärerna enligt en själftagen rätt ofta utvidgar sina befogenheter så långt det är möjligt fram på godtyckets väg. Men framför allt har man påtagligare än någonsin fått skåda, hurusom i den inom samhället alltjämt pågående striden mellan kapitalistintressena och arbetareklassen, den administrativa makten ingalunda inskränker sig till upprätthållande af allmän ordning inom de gränser, som oväld och hänsyn till medborgerlig frihet utstaka, utan dessutom ganska regelbundet utmanande tager parti för den ena stridande parten, det konsoliderade arbetsgifvare- och kapitalistintresset, mot den andra parten, arbetareklassen. Ett dylikt partitagande är i verklig mening samhällsupplösande, det skärper ytterligare motsättningarna

samt verkar mera till framkallande af upphetsning än befrämjande af ordning.

Om dessa samhällsstrider må kunna mildras, — upphöra komma de aldrig under de nuvarande samhällsförhållandena — så är ett bland de främsta villkoren därför, att myndigheterna med upplyst insikt om stridens orsaker och mål framträda såsom oväldiga fredsmäklare och icke såsom kamplystna hjälptrupper åt den ena parten.

Några belysande exempel på hvad saken gäller må här till en början anföras.

Fridlysning.

Den för landshöfdingarna gällande instruktionen stadgar uti § 10 följande: »Konungens befallningshafvande utöfvar högsta polismyndigheten uti länet och bör därför hafva omsorgsfull vårdnad därå, att allmän ordning och säkerhet upprätthållas, samt, i händelse häremot brytes, vidtaga erforderliga åtgärder, äfvensom i öfrigt tillse, att begångna brott blifva i laga ordning beifrade; ägande Konungens befallningshafvande att, för handhafvande häraf, uti sådana fall, där ansvar icke är i lag bestämdt, stadga erforderliga viten.»

Enligt 21 § i ordningsstadgan för rikets städer äger i stad magistraten, med skyldighet att underställa beslutet befallningshafvande, samt i Stockholm öfverståthållareämbetet omedelbart att af tillfällig anledning och i händelse skyndsamhet är af nöden för viss kort tid bestämma föreskrift för ordningens upprätthållande samt i kungörelsen bestämma böter till högst 100 kronor, detta enligt kungörelsen den 20 augusti 1901. Förut var bötesbeloppet högst 20 kronor.

Det är klart, att en så allmän och omfattande befogenhet, särskildt för befallningshafvande, måste tillämpas med största varsamhet och aktgifvande på, att medborgerlig frihet icke på något sätt trädades för nära. I hvad mån myndigheterna besjälats af en dylik uppfattning af sin administrativa befogenhet belyses synnerligen bjärt af de s. k. »fridlysningar», som med stöd allenast af nämnda föreskrifter ägt rum särskildt under arbetskonflikter och i all synnerhet vid 1909 års stora arbetskonflikt. Dylika fridlysningar ha i stor utsträckning förekommit i skilda delar af riket. Några exempel må här anföras.

Fallet 1.

Den 1 juni 1909 utbröt en lönetvist mellan Dalälffvarnas flottningförening och flottningsarbetarna. Redan därförinnan och säkerligen på begäran af flottningföreningen hade befallningshafvande den 14 maj samma år utfärdat följande, sedermera vid konfliktens utbrott uppslagna kungörelse:

»Af förekommen anledning har Konungens befallningshafvande härigenom skolat stadga ett vite af 100 kronor för en hvar, som mot vederbörande polismans eller arbetsbefäls förbud beträder stränderna till nedannämnda flottleder jämte där uppförda och till flottlederna hörande bostäder, kaserner och magasin; nämligen Ore älf från Urnsjön till Helsingborg i den mån flottleden berör Kopparbergs län, samma älf från Helsingborg till Hermansborg. Följande Ore älfvatten: Myggsjöån, Bäfverån, Griffelbergsån, Finsjöån, Penningån, Emån och Unån med dess bivatten Dyfverån, Näckån och Djupån. Gällande denna vitesbestämmelse tills vidare intill juli månads utgång.»

Rörande tillämpningen af denna fridlysning har Svenska sågverks- och industriarbetareförbundet lämnat följande skildring:

»Den 4 juni blefvo flera personer stämde för beträdande af fridlyst mark. Dessa personer voro af flottningsbolaget antagna i arbete och anvisade bostad i en koja vid Oreho. De deltog emellertid i arbetsinställelsen från den 1 juni, ty de ansågo sig icke kunna arbeta för 28 öre i timmen, som bolaget erbjöd. Den 4 juni voro de ute på ett strejkmöte och under tiden lästes kojans, hvarvid arbetarnas tillhörigheter stängdes inne. Platsen är så belägen, att man ej kan taga sig dit under den årstiden, utan att gå öfver dammen. Det har visserligen funnits en spång öfver ån, sträckt nedanför dammen, men hade denna af bolaget bortrivits för att, som det synes, tvinga folk att gå öfver dammen. Där är för öfrigt en s. k. Finväg, t. o. m. utmärkt på karta, mellan Kvarnberg och Knoppen och således en på sitt sätt allmän väg.

Nu blefvo arbetarne emellertid tilltalade, när de gingo till sin bostad. En person blef tilltalad, fastän han stod på sin faders mark. Vidare blef en handelsföreståndare Björk af länsman Lundholm hotad att ej få gå öfver dammen, ifall han mottog ombud för de strejkande arbetarna och tillät honom gå in i affären. Detta var detsamma som att stänga hans affärer, emedan ej någon annan väg fanns för honom att få dit sina varor på. (Affären var kooperativ).

En hel del liknade tilltag ha arbetarna varit utsatta för till följd af fridlysningen. Så blef en person i Mora tilldelad stämning för att han gick öfver skiljet därstädes. Det finnes en förbindelse mellan bolaget och jordägarne i Mora-Noret, som ålägger bolaget att hafva fast spång öfver älfven vid skiljestället, ty bymännen i Mora ha jord på andra sidan af älfven. Spången har ju ej bolaget byggt, men det har varit vanligt, att folket rott i båt ut till skiljet och sedan gått efter detta till andra sidan af älfven. Personen i fråga tillhörde de strejkande. Hans far är jordägare och hade potatisland på andra sidan, hvadan han sände sin son ditöfver för att taga upp potatis för hushållets räkning, och han blef då tilltalad för olofligt beträdande af fridlyst område.

Dessutom tyckes begreppet stränder af myndigheterna tolkas så, att de äga tilldela en person stämning för öfverträdelse, fastän han befinner sig 1 à 2 km. från älfven.

Många flera sådana fall funnes nog att andraga, men det får vara nog med ofvanstående.»

Den 21 juli 1909 utfärdade Konungens befallningshafvande uti Västerbottens län fridlysning vid 100 kronors vite af arbetsplatserna vid Säfvenäs, Björnholmen och Öhrviken samt några dagar därefter äfven för Ytterfors, Furuögrund, Bureå

Fallet 2.

och Sandvikens arbetsplatser. I dessa fridlysningar innefattades jämväl allmänna vägar och och ångbåtsbryggor.

En person G. Blixt, föreståndare för ett kooperativt stufveriföretag, tilltalades vid Skellefteå tingslags häradsrätt därför att han vid ett tillfälle beträddt en ångbåtsbrygga, som hörde till det vid Säfvenäs sågverk fridlysta området. Blixt medgaf, att han beträddt ifrågavarande ångbåtsbrygga, men anförde inför häradsrätten bland annat följande:

»Fridlysta området omfattar brädgårds- och sågverksområdet med därtill hörande kolgård och timmerupplagsplats. Det af mig beträdda området utgöres af en sedan långliga tider upplåten, å karta afdragen allmän väg ned till Säfvenäs ångbåtskaj. Ofvannämnda väg och ångbåtskaj har under fridlysningstiden trafikerats af tusentals personer, däraf största delen utan tillstånd och har bland dessa en hel del personer varit berusade, samt tillstållt bråk och slagsmål, utan att någon annan än undertecknad angifvits för förment förseelse.

Till ångbåtskajen finnes ingen annan väg än den af mig använda och har samtliga i allmänna reseturer upptagna ångbåtar på i turlistan upptagna tider anlöpt kajen. Skulle kajen med därtill hörande väg vara fridlyst, borde ej reguljär ångbåtstrafik dit tillåtas, då ju främmande personer genom detta tillvägagångssätt omedvetet kunnat komma inom fridlyst område och blifvit förfallna till böter och att direkt uppställa fällor till lagbrott för den trafikerande allmänheten kan här icke vara någon mening med. Det kan dessutom konstateras, att bolaget för hamnen af anlöpande fartyg och ångare uppbär hamnafgifter och att denna afgift uppburits äfven under fridlysningstiden. Skulle kajen varit fridlyst för allmän trafik, borde bolaget ej heller uppburit hamnafgifter.

Då det dessutom från början ifrågasattes, att fridlysningen också omfattade ångbåtsbryggan med därtill ledande väg, så uppgafs på förfrågan hos Säfvenäs bolagsförvaltning, att detta förbud icke afsåg Säfvenäs befolkning och dess arbetare utan skulle tillämpas blott vid demonstrationer o. d. I tron att jag äfven fick räknas bland Säfvenäs befolkning såsom bosatt och kyrkoskrifven på platsen, föreföll det mig orimligt, att förbudet blott skulle gälla mig, och då jag därför fick order af mitt förbund att resa, och då tiden icke tillät att jag för denna resa förskaffade mig till en annan kaj, tog jag samma väg som vid tillfället användes af en hel mängd platsbor och icke platsbor.

Sedan »arbetsvilliga» blefvo tillgängliga för bolaget, så tingo de tjänstgörande polismännen order af förvaltningen, att vägen till och från kajen fick trafikeras, men för öfrigt intet af det fridlysta området.

Då förvaltaren vid Säfvenäs, herr Sundberg, vid ifrågavarande tillfälle upplyste, att området fick passeras af alla utom undertecknad, kunde jag så mycket mindre taga detta ad notam, som det i mina rättsbegrepp ej ingår, att ett sågverksbolag, hur mäktigt det än må vara i detta bolagens eldorado, kan äga rättighet stifta och tillämpa klasslagar för enskilda för dem misshagliga personer. Likheten inför lagen bör, enligt min åsikt åtminstone, till skenet bibehållas äfven under en social strid mellan arbetsgifvare och arbetare. En dom enligt Säfvenäsdisponentens angivelse fastslår däremot, att lagen icke är lika för alla, utan att man i vissa fall, vid sociala tvister, är hänvisad till ett brutalt bolagsväldes nåd eller onåd, och en sådan tingens ordning måste ovillkorligen uppamma allt annat än laglydnad.»

Vid häradsrätten konstaterade åklagaren enligt protokollet, att orsaken, hvar för Blixt angifvits till åtal och ingen annan, var, att »Blixt var en skarp motståndare mot bolagen».

Genom utslag den 1 november 1909 dömdes Blixt till 100 kronors böter. Härvid är att märka, att nämnden öfverröstade rättens ordförande, hvilken för sin del på anförda skäl lämnade åklagarens talan utan afseende.

Konungens befallningshafvande i Norrbottens län fridlyste under den stora arbetskonflikten 1909 Svartöns lastplats utanför Luleå samt stadgade ett vite af 250 kronor för en hvar, som beträdde det fridlysta området.

Fallet 3.

Genom denna åtgärd blef förstadsamhället »Svartöstadens» innevånare, hvilka under vanliga förhållanden brukade passera öfver det fridlysta området för att komma till Luleå stad, nödsakade att taga en lång och besvärlig omväg.

Konungens befallningshafvande i Norrbottens län fridlyste under arbetskonflikten 1909 hamnpiren i Luleå samt Karlsborgs och Nyborgs sågverk och ångbåtskaj.

Fallet 4.

Vid Karlsborgs sågverk var det sålunda vid vite af 250 kronor förbjudet för obehöriga att besöka inom sågverket boende personer, och vid Nyborgs ångbåtskaj var det förbjudet att landstiga i trots af att passagerarebåtar angjorde densamma. Personer, som önskade landstiga där, fingo begagna sig af roddbåt för att komma i land på annat ställe.

Ehuru hamnpiren var fridlyst, hände det sig emellertid att vid ett tillfälle länets höfding själf åtföljd af flera hundra personer beträdde det fridlysta området.

Konungens befallningshafvande i Norrbottens län fridlyste under konflikten 1909 Båtskärsnäs sågverk vid vite af 250 kronor.

Fallet 5.

Några stufveriarbeterskor, tillhörande en kvinnlig fackföreningsorganisation kallad Båtskärsnäs kvinnoförening, hvars medlemmar brukade ställa sig till de ankommande fartygens förfogande i och för stufvandets af så kallad »splitved», blefvo vid Nederkalix tingslags häradsrätt tilltalade därför att de vid utförandet af sitt arbete beträdde det fridlysta området.

I detta fall hade tillgått på följande sätt enligt fackföreningens meddelande till svenska transportarbetareförbundet. Sålunda meddelades den 12 september 1909, att fackföreningen träffat uppgörelse om återupptagande af arbetet och att därvid föreningen vägrat upptaga arbetet förr än två af de s. k. arbetsvilliga lämnat ett fartyg, på hvilket de skulle börja arbeta. På grund häraf tillkallade sågverksbolaget på platsen ortens länsman, som anställde förhör med tre medlemmar, ordföranden och sekreteraren jämte en tredje medlem för att utröna, huruvida icke dessa tre hört en annan medlem af fackföreningen yttra, att föreningens medlemmar skulle komma att kasta de arbetsvilliga i sjön, om de icke gingo i land. Då detta icke lyckades, hotades tretton medlemmar af fackföreningen med, att de skulle få böta hvardera 250 kronor, emedan de vid gång till och från arbetet beträdde bolagets fridlysta område. Någon annan väg fanns ej att passera för tillfället utan allt för stort hinder, och därjämte kunde dessa medlemmar icke fatta, att marken var fridlyst, emedan det för alla öfriga arbetare, med undantag af fackföreningens medlemmar, var fritt att passera denna väg. — Den 24 september meddelade fackföreningen, att fyra af de tretton ofvannämnda arbeterskorna blifvit stämde till häradsrätten den 6 november för beträdande af

fridlyst område. Att märka är att de begagnat samma väg som alla tretton passerade. Fackföreningens medlemmar hade den uppfattningen, att då konflikten var slut skulle också de arbetare, som upptagit arbetet, i likhet med öfriga äga rätt att beträda den gamla vanliga vägen till och från arbetet och således fridlysningsområdet upphävas.

Frågans innebörd belyses bäst af en skrivelse till häradsrätten från kaptenen å det fartyg, där arbetet skulle utföras. Den lydde:

»Jag tillåter mig härmed i all vördsamhet gifva rättens ärade ledamöter följande upplysningar i denna sak, då det är ombord å mitt fartyg dessa kvinnliga arbetare haft sysselsättning.

Jag ankom med mitt fartyg »Baron Holberg» till Båtskärsnäs den 22 augusti och lossade barlasten vid den s. k. »Haparandakajen». Därefter fick jag order af förvaltaren David Svanberg att förtöja mitt fartyg vid bolagets brädgårdskaj för intagande af splitvedlast och vi hörde ej utaf något förbud för oss att gå öfver brädgården, utan såväl skeppets manskap som befäl landade vid en liten trappa anbringad i nämnda kaj och ingen vare sig befäl, vakt eller annan från bolaget lade minsta hinder i vägen för oss.

I regel användes kvinnor för stufning af dessa laster, äfven ombord å mitt fartyg. En dag under lastningen blef jag emellertid af dessa tillsagd, att de ansågo sig tvungna sluta med denna stufning, enär de blifvit förnekade att gå öfver brädgårdskajen och de ansågo det blifva för långt för fartygets manskap att hämta dem från Haparandakajen. Då vi emellertid icke kunde lasta fartyget utan hjälp från land, i all synnerhet som jag genom särskild öfverenskommelse med bolaget skulle vara färdiglastad inom bestämd tid; och för att ej åsamka bolaget extra utgifter för liggedagar fingo vi finna oss i besväret att hämta dem från sistnämnda eller s. k. Haparandakajen, intill dess äfven detta förnekades, hvarefter vi måste hämta dem från andra längre afsides belägna ställen.

Dessa stackars förföljda kvinnor, som icke hafva med den nu pågående strejken att göra, voro mig mycket tacksamma för den lilla förtjänst jag följt dem till, i synnerhet som de flesta af dem sakna det allra nödvändigaste, som hör till lifvets uppehälle.

Därför blef jag i högsta grad förundrad och upprörd, då länsmannen med biträde infann sig ombord med stämning till några af dessa kvinnor, för att de beträddat brädgården, hvilket förfaringsätt är så mycket mera svärförklarligt, då det samtidigt legat flera andra fartyg och båtar för lastning vid samma plats, hvilkas stufvarearbetare alldeles opåtaladt fått använda sig af brädgårdskajen till och från respektive fartyg.

Jag är gammal kapten, sjöman de sista 50 åren, och har hört och sett åtskilligt ute i världen, och skall nu dessa kvinnor straffas, för att de ville komma till och från sitt arbete, då må efter min erfarenhet såväl den moraliska som juridiska lagen tillämpas och handhafvas mycket olika inom olika länder; dock hyser jag det säkra hoppet, att dessa kvinnor må frikännas, då desamma intet ondt gjort.»

Målet är ännu oafgjordt.

Fallet 6.

Konungens befallningshafvande i Kopparbergs län utfärdade den 5 augusti 1909 följande kungörelse:

»Af förekommen anledning har Konungens befallningshafvande härigenom skolat stadga ett vite af 100 kronor för enhvar obehörig, som emot vederbörande polismans eller arbetsbefäls förbud beträder den s. k. Vansholmen⁴ äfvensom i Orsasjön befintliga, Dalälffvarnes flottningsförening tillhöriga timmermagasin och tillfälliga skiljeanordningar, gällande denna vitesbestämmelse tillsvidare och intill dess annorlunda varder förordnad.»

Det är att märka att denna fridlysning tillkom för att hindra trafik mellan de strejkande arbetarne och de »arbetsvilliga», åt hvilka sistnämnda flottningsbolaget beredt bostäder på Vansholmen.

Öfverträdelse af detta fridlysningspåbud är föremål för åtal vid Mora tingslags häradsrätt och är det i detta mål upplyst, att ifrågavarande Vansholmen äges af bönder i Våmhus.

Konungens befallningshafvande i Västernorrlands län utfärdade under konflikten år 1909 en kungörelse, så lydande:

Fallet 7.

»I anledning af därom gjord framställning har Konungens befallningshafvande funnit skäligt härigenom förordna, att det skall vara en hvar, vid vite af 300 kronor, förbudet, att utan vederbörligt tillstånd beträda firman S. O. K. Landqvist tillhöriga, å Skönsmon belägna Katrinebergs snickerifabrik jämte närliggande inhägnade område, med följande gränser, nämligen: i norr Kumo egenom, i öster hafvet, i söder konsul Berghs område och i väster allmänna landsvägen. Detta förbud, hvarom det åligger bolaget att å lämpliga ställen göra anslag, skall tillsvidare gälla intill dess annorlunda kan varda förordnad.»

Vid Sköns tingslags häradsrätt åtalades förtroendemannen C. A. Svensson och arbetaren K. Sjöström på angivelse af firman för öfverträdelse af fridlysningspåbudet.

De åtalade anförde hufvudsakligen, att de i egenskap af kommitterade i strejkutskottet haft i uppdrag att besöka firmans innehafvare för att tala med honom om återtagande i arbetet af en afskedad arbetare. De hade kommit dit i båt och, ehuru de läst anslaget, i berörda afsikt beträdat området, hvilket de tilltrott sig då de voro i lofligt ärende. De hade vid fabriken frågat en son till Landqvist och en verkmästare efter den, de sökte, samt äfven råkat berörda arbetare, hvilken ännu kvarbodde i området. Vidare förekom ej.

Häradsrätten fällde i utslag den 3 dec. 1909 en hvar af de åtalade att utgifva stadgade vitet 300 kronor.

År 1908 inköptes Furillens kalkbrott på Gottland af ett tyskt bolag i afsikt att bryta och utskeppa kalksten till de tyska järnverken. Arbetarne på platsen hade då ett med den förre ägaren gällande aftal, hvilket det tyska bolaget vägrade att godkänna, enär bolaget fordrade en betydande sänkning af arbetarnes löner. Då arbetarne icke ville foga sig häri blefvo de utestängda, och tyska arbetare importerades i deras ställe. Äfvenså begärde och erhöll bolaget af myndigheterna att få fridlysning utfärdad för området (en ö) omfattande jämväl å området belägen väg.

Fallet 8.

På grund af öfverträdelse mot denna fridlysning blef ett större antal svenska arbetare åtalade, och dömdes tolf arbetare af Gottlands norra häradsrätt till 150 kronors böter hvardera, därför att de hade beträdat den för utländska strejkbrytare reserverade delen af den svenska jorden.

Fallet 9. I början af maj 1908 ingingo i anledning af uppkommande arbetskonflikt stufvarne Olsson och Åkerlund till Konungens befallningshafvande i Västernorrlands län med begäran om fridlysning af viss innehafd lägenhet med åbyggnader jämte dit ledande vägar m. m. för att på så sätt skydda de i lägenheten inhysta arbetsvilliga från »att måhända med lock eller hot eller andra påtryckningar hindras att utgå på deras påtagna arbete». Befallningshafvande biföll framställningen samt kungjorde, att en hvar, som utan tillstånd af vederbörande polismyndighet, beträdde området, pålades ett vite af 300 kronor.

Fallet 10. Tolf redare och köpmän i Stockholm inlämnade den 4 juli 1908 till öfverståthållareämbetet en skrifvelse, hvori de på grund af då rådande konflikt begärde hamnens fridlysning.

I motiveringen till den gjorda framställningen anfördes bland annat: »Eburu arbetsvilliga från andra orter kunnat anskaffas, är likväl den sålunda tillförda arbetskraften hvarken kvalitativt eller kvantitativt till fyllest för situationens kraf. Den skulle vara det i någon mån, om den vore konstant, men så länge de arbetsvilliga icke kunna fullständigt afstängas från beröringen med organisationens uteliggare, hvilka uppbjuda alla medel för att draga dem från arbetet, är en beräkning af den tillgängliga arbetskraften från dag till dag omöjlig och därigenom äfven ett ordnande af arbetet — så nödvändigt vid knapp tillgång till arbetskraft.»

Öfverståthållareämbetet utfärdade på grund häraf följande kungörelse: »På förekommen anledning har öfverståthållareämbetet jämlikt 21 § ordningsstadgan för rikets städer härigenom vid vite af fr. o. m. 5 kr. t. o. m. 20 kr. förbjudit en hvar att beträda eller uppehålla sig i Stadsgårdshamnen öster om en linje, tänkt dragen från nordöstra hörnet af hissen vid Söderbergs trappor till sydöstra hörnet på det i Stadsgården varande stora magasinet samt därifrån rakt ned till kajen, såvida han ej inom nämnda hamnområde är anställd i arbete eller dit eljest har lofligt ärende. Denna kungörelse gäller tills vidare, dock ej längre än till den 1 nästkommande september.»

Fallet 11. I Karlskrona uppsade därvarande stufveribolag år 1909 sitt aftal med hamnarbetarne för att åstadkomma vissa prisnedsättningar i hamnarbetarnes ackordslöner. Trots att ingen uppgörelse kommit till stånd vid utlöpnings tiden af aftalet, fortsattes likväl arbetet till dess att storstrejken utbröt, då äfven dessa arbetare nedlade arbetet. Under storstrejken lyckades stufveribolaget att anskaffa ett antal arbetsvilliga och riktade äfvenledes en hemställan till magistraten om att få hamnen fridlyst, hvilken framställning beviljades.

Efter storstrejkens slut vände sig en i Stockholm bosatt köpman till arbetarnes organisation med begäran att få arbetskraft till att lossa en af honom befraktad ångare i Karlskrona hamn. Som nämnde köpman stod helt utanför striden, mötte icke något hinder att få det begärda antalet arbetare, men då de af köpmannen engagerade hamnarbetarne infunno sig vid hamnen, blefvo de af polisen förvägrade att gå ombord på fartyget. Man gjorde då ett försök att komma ombord på fartyget från sjösidan, men äfven detta förhindrades, ty fridlysningen gällde äfven 100 meter från kajen. När fartyget gick utanför dessa 100 meter, kunde de till hamnarbetarefackföreningen anslutna arbetarne få komma ombord, men så snart fartyget kom inom 100 meters distans från

kajen, måste de gå därifrån. Köpmannen och arbetarne protesterade emot denna ukas, men utan resultat. Fartyget fick ligga, till dess att stufveribolaget med dess fåtaliga arbetsstyrka kunde få lossa lasten. Samma förhållande återupprepades någon tid därefter, då ett annat af samma köpman befraktadt fartyg anlände till hamnen. Stufveribolagets folk hade fortfarande ensamt monopolrätt att få utföra arbete i Karlskrona hamn. Först den 4 oktober upphäfdes fridlysningen på hemställan af stufveribolaget, efter det bolaget den 2 oktober hade träffat uppgörelse med därvarande hamnarbetarefackförening.

En hel mängd andra exempel skulle också kunna framdragas från såväl 1909 års stora arbetskonflikt som tidigare konflikter. Närmare undersökning i detta ämne är synnerligen påkallad.

Redan de nu framförda fallen gifva emellertid anledning till allvarlig eftertanke. De visa till en början, att de administrativa myndigheterna kunna tillåta sig att efter godtfinnande sätta hela orter mer eller mindre i belägringstillstånd. Och väl inne på den vägen kan för det administrativa godtycket hägra oanade möjligheter. Att dessa godtyckliga fridlysningar medföra en synnerlig fara för rättssäkerheten och genom sina tendenser undergräfvat aktningen för lag och rätt äfvensom tilltron till myndigheternas opartiskhet och goda vilja, ligger i öppen dag.

Såsom en röd tråd genomgår vidare samtliga dessa dispositioner, att myndigheterna handlat på initiativ eller order af bruksförvaltningar, bolagsstyrelser och enskilda arbetsgifvare. Detta är en särdeles betänkelig sak, att myndigheterna sålunda utan närmare undersökning beredvilligt tillhandagå arbetsgifvareintressets kraf på utvidgade maktmedel i den sociala striden.

Dylika fridlysningar ha nämligen till en början konsekvenser långt utöfver det syfte, som säkerligen närmast föresväfvat myndigheterna, eller att på ett så effektivt sätt som möjligt förhindra hvarje beröring mellan strejkande arbetare och s. k. arbetsvilliga.

Men äfven ett dylikt syfte är obehörigt och genom att låna sig till detsamma både öfverträda myndigheterna sin befogenhet och åsidosätta all rättvisa. Lagen bestraffar endast tvång eller försök till tvång genom våld eller hot. Allt meddelande, som ej går därhän, mellan de båda arbetaregrupperna, är icke förbjudet af lagen, och det skulle väl också vara en synnerligen stor orättvisa. Utgången af dessa stora strider på arbetsmarknaden beror ytterst på, om arbetarne kunna hålla ihop eller icke. Att arbetsgifvarne försöka splittra dem är därför förklarligt, men det är lika förklarligt och ännu mer berättigadt, att arbetarne söka förekomma en sådan splittring. Kampen står således ur denna synpunkt sedt om de vacklande arbetareskarorna.

Att myndigheterna då skynda arbetsgifvarne till hjälp för att förbehålla dem ensamma all kommunikation med dessa arbetaregrupper, men hindra den andra stridande parten att på hvarje sätt komma till tals med sina kamrater, är olagligt, orättrådigt och ett krasst partitagande för penningemakten.

Skall för öfrigt en fridlysning af administrativ myndighet ha något fog för sig — hvilket den aldrig har såsom kampmedel — måste den begränsas till ett visst område, hvilket på samma gång genom inhägnad och anslag kan tydligt utmärkas såsom fridlyst. Denna elementära fordran uraktlåtes i en mängd fall. Allmänna vägar, hamnar och andra stora områden som icke kunna så utmärkas, fridlysas utan vidare. Följden blir också en sådan parodi på ett rättstillstånd, att allmänheten i öfrigt tillåtes trotsa förbudet, men att endast de personer, som myndigheterna eller rättare sagdt deras tillskyndare och befallningsmän, arbetsgifvarne, vilja komma åt, tagas för hufvudet. Mången gång hafva strejkande arbetare sin bostad inom ett sådant fridlyst område, och då kan man förstå, hvilket godtycke man kan vara i tillfälle att utöfva mot dem.

Slutligen bör anmärkas, att vitet vanligen är satt till samma belopp för alla fall, och att sålunda hänsyn till förmildrande omständigheter aldrig kan tagas vid vitets utdömande. Särskildt rättskränkande verkar en sådan bestämmelse, när vitet, såsom vissa befallningshafvande tillåta sig, sättes så högt som ända till 250 à 300 kronor. Detta belopp motsvaras af ett förvandlingsstraff af 28 à 33 dagars fängelse, hvilket väl i de allra flesta fall de personer, som drabbas af vitet, få undergå i följd af sin fattigdom.

Anmärkningsvärdt är ock att det mest ryska tillvägagångssättet återfinnes på de stora bolagsdomänerna, särskildt i nordligare delarne af landet. Ett undantag härifrån synes dock under 1909 års arbetskonflikter Jämtlands län ha varit. Enligt hvad vi inhämtat, lärer sålunda i anledning af uppkommen arbetskonflikt Hoaåns flottningssällskapet under hand framställt önskan att erhålla enahanda fridlysning som på sätt ofvan sägs medgifvits Dalälvarnes flottningssällskapet. Detta har emellertid afböjts af länsstyrelsen, hvarigenom frågan förföll. En framställning under hand af en länsman att få fridlysning af en landsväg vid Bräcke afböjdes också såsom af tvifvelaktig laglig beskaffenhet.

Ingrepp uti församlingsrätten och demonstrationsrätten.

Ett speciellt slag af fridlysning, som närmast har till syfte att drabba församlingsrätten, är *fridlysning af allmän väg och gata och andra allmänna*

platser. Det anfördes ofvan, hurusom i ett län framställning därom afvisats af länsstyrelsen. I andra län åter har man — såsom det synes gärna — vågat sig på denna sak. Här må meddelas några exempel bland många.

Konungens befallningshafvande i Gäfleborgs län utfärdade den 1 september 1909 följande kungörelse: Fallet 1.

»För ordningens upprätthållande under nu pågående allmänna arbetskonflikter aktar Kungl. Maj:ts befallningshafvande nödigt härigenom stadga ett vite af 25 kronor, hvartill en hvar gör sig förfallen, som under tiden intill den 1 nästkommande oktober å nedan omförmälda allmänna vägar och andra allmänna platser inom nedan angifna områden anordnar eller deltager i folksamlingar eller demonstrationer, såvida icke behörig polismyndighet i särskildt fall lämnat tillstånd därtill, nämligen:

1) i Valbo socken:

Forsbacka bruksområde, Margretehills egendom, vägen mellan Forsbacka bruk och Forsbacka järnvägsstation.

2) Högbo socken.

3) den del af Hille socken, som begränsas af Gäfle stad och Valbo socken på ena sidan samt Strömsbro och Fors by, på andra sidan.

4) i Ockelbo socken:

den del af socknen, som begränsas af Åbyggeby by, Åkeby by, Böle by, lägenheten Åbron, Östby by och den del af Säbyggeby by, som är belägen bortom Säbyggeby godtemplarhus: Jädraås bruksområde.

5) i Ofvansjö socken:

vägen mellan Storviks järnvägsstation och sadelmakaren H. Wikbloms bostad på andra sidan om Hammarby, området mellan allmänna landsvägen från Ofvansjö till Högbo på ena sidan och statens järnvägsspår på andra sidan; Åshammars stationssamhälle; Olsbacka samhälle, allmänna vägen mellan Storbron och Hillsta, byvägen mellan Hillsta och Gäfle—Dala järnväg.

Det åligger vederbörande kronobetjäning att genom anslag å lämpliga platser bringa Kungl. Maj:ts befallningshafvandes sålunda meddelade vitesbeslut till allmänhetens kännedom.»

Konungens befallningshafvande i Älfsborgs län utfärdade den 26 juli 1909 följande resolution: Fallet 2.

»Med anledning däraf att, enligt hvad hos Konungens befallningshafvande anmälts, fru Kata Dalström tillkännagifvit sig ämna hålla föredrag på landsvägen i närheten af missionshuset invid Eds järnvägsstation onsdagen den 28 innevarande juli, aktar, då genom den folksamling, som kan förväntas uppstå på vägen, hinder kan förorsakas för samfärdseln och allmänna ordningen eljest äfventyras, Konungens befallningshafvande med stöd af § 10 i kungl. instruktionen för landshöfdingarne i rikets län samt de vid länsstyrelserna anställda tjänstemän den 10 november 1855, skäligen förbjuda bemälda Kata Dalström vid vite af 200 kronor att å allmän väg inom Älfsborgs län hålla föredrag eller på annat sätt föranleda folksamling.»

Fallet 3. Magistraten i Södertelje utfärdade den 28 augusti 1909 följande kungörelse:

»Af förekommen anledning har magistraten för ordningens vidmakthållande aktat uödigt att vid vite af 25 kronor förbjuda enhvar att under tiden intill den 1 nästkommande oktober inom staden och dess område å vägar, gator och öppna platser anordna eller deltaga i folksamlingar eller demonstrationer, såvida icke polismyndigheten i särskildt fall lämnat tillstånd därtill.»

Ett tjugotal personer fälldes till ansvar för öfverträdelse af detta förbud, därför att de promenerat utanför Svenska centrifugaktiebolagets fabrik utan att ofreda någon eller något.

Till en början måste man om dylika fall anmärka, att sådana bestämmelser, meddelade generellt för ett helt län, en hel socken, en hel stad eller eljest en omfattande landssträcka icke kunna, åtminstone ej i de ofvan angifna fallen, få göra anspråk på att anses lagligen tillkomna i ordningens intresse.

Verkliga förhållandet är, att här i ett visst syfte upprepar sig samma skådespel som vid fridlysningarna. Det är säkerligen oftast denna medkänsla för arbetsgifvarna, som ytterst dikterar beslutet, en uppfattning, att man bör på alla sätt komma dem till hjälp, i detta fall genom att hindra arbetarna att sammankomma till öfverläggningar eller fredligt demonstrera framför arbetsställena. I de trakter, där all mark ofta miltals i omkrets äges af de stridande arbetsgifvarna, är landsvägen mången gång den enda plats, dit deras makt ej sträcker sig, och där arbetarna därför ha någon möjlighet att samlas till öfverläggning. Äfven denna lilla möjlighet frántager man dem på detta sätt.

Den växande tendensen hos de administrativa myndigheterna att i arbetsgifvarnas intresse vidtaga kraftåtgärder mot arbetarna, kan naturligtvis ej heller undgå att taga sig uttryck i en benägenhet att kränka de sistnämndas och deras vederlikars *församlings- och föreningsrätt*.

I justitieombudsmannens detta år afgifna ämbetsberättelse, finner man, att ombudsmannen under år 1909 anställt åtal för tre hos honom anmälda ingrepp i berörda rättigheter, samt att dessa åtal ledt till, att en polismästare ådömts 25 kronors böter, en kronofogde, som vid underrätten ådömts 15 kronors böter, af hofrätten förklarats hafva felaktigt förfarit men icke så, att ansvar därför borde äga rum, samt att öfversten vid ett rangregemente förklarats hafva öfverskridit sin ämbetsmyndighet, men icke så, att det borde medföra ansvar för tjänstefel.

Detta är straffskalan för ingrepp i medborgerliga rättigheter genom ämbetsmän, som med nit och redlighet skola förvalta sina ämbeten och erhållit särskild utbildning för att kunna göra det. Men om en arbetare,

invecklad i en social konflikt, råkar beträda en på papperet fridlyst mark, kan detta brott i vissa län icke försonas med mindre än 250 à 300 kronors böter. Gärna må man visa mildhet och ej utdöma hårda straff, men då skall man visa samma sinnelag ej blott mot sina egna utan ock mot andra samhällsklasser.

Under den stora arbetskonflikten har polismyndigheternas bristande respekt för församlingsrätten ännu mer framträdt. Föreningsmöten under storstrejken, fackföreningssammanträden och till och med enskilda samkväm hafva ej undgått polismyndigheternas besök. En mängd sådana fall skulle kunna påvisas.

En dylik närgångenhet kan icke vara ägnad att ingifva arbetarna några fredliga känslor. Vårt folks traditioner äro icke lagda för att folket skall finna sig i polisuppsikt vid alla möjliga tillfällen. Den utomordentliga ordning, som arbetarna själfva lyckades upprätthålla under den stora konflikten, torde snarare utgöra en maning, att dessa traditioner böra fullföljas.

I detta sammanhang bör det också påminnas något om *demonstrationsrätten*, hvilken egentligen är en särskild yttring af församlingsrätten och för arbetareklassen har en synnerligen stor betydelse. I olikhet med t. ex. i England har denna rätts samband med församlingsrätten ännu icke hos oss trängt in i myndigheternas medvetande, men den måste förr eller senare göra det. För närvarande förvägras ofta de mest lojala och oskyldiga demonstrationer, och gäller framträdandet att gifva uttryck åt harmen öfver något socialt missförhållande, är administrationen oftast obönhörlig. En begäran sistlidne höst att få företaga ett demonstrationståg ut till Ladugårdsgärdet i Stockholm med anledning af de hotande vräkningarna vid järnbruken afstyrktes under uppgifven förevändning från Djurgårdsförvaltningens sida, att den uppblötta marken på gärdet skulle komma att trampas upp af demonstranterna. Demonstrationståg af arbetslösa ha likaledes förvägrats. En mängd sådana fall kunna påvisas, för att nu ej tala om allt ingripande mot inskriptioner på standar och plakat, inskriptioner som i skrift och tal äro oangripliga.

Här råder också ett godtycke, som verkligen någon gång borde beifras.

Häktningar och åtal.

Uti den här ofvan åberopade motionen vid årets riksdag har framhållits den mängd häktningar utan laga skäl, som äger rum och särskildt under den stora arbetskonflikten förekommit. Härom anföres i berörda motion bland annat följande:

»Sida vid sida med ett oförsonligt tillämpande af strafflagen framträder jämväl åklagarmaktens och ordningsmaktens uppträdande vid häktningen och åtalets utförande. Bristande social kunskap, förenad med en lätt förklarlig obekantskap med rättsordningens allmänna principer, torde för närvarande känneteckna en stor del af våra åklagare. Hufvudsynpunkten vid åtalets utförande blir under sådana förhållanden mindre sanningens uttalande än brottslingens befordrande till ett så hårdt straff som möjligt. Det förekommer vid våra underrätter, att åklagaren yrkar »allt hvad lag förmår», och vid de flesta af våra domstolar är detta just den vanliga innebörden uti hans yrkanden. Härigenom kommer den tilltalade uti en långt svårare ställning, än om mera objektiva synpunkter anlades från åklagarens sida, och man kan äfven säga, att ett sådant ensidigt framförande af försvårande omständigheter måste i många fall suggererande inverka på domarens uppfattning.

Under de åtal, som utfördes under den stora arbetskonflikten, eller som därmed ägde sammanhang, ha dessa missförhållanden framträdtt med synnerlig skärpa. Rundt om i landet förde representanter för ordningsmakten ett regemente, som föga respekterade den personliga friheten, och tog parti ensidigt emot arbetarna. Ringaste misstanke om, att en strejkande arbetare hade sökt förmå någon arbetsvillig att nedlägga arbetet, ådrog honom förhör på länsmanskontoren eller polisstationerna, och han kunde skatta sig lycklig, om förhöret icke utsträcktes under flera dagar. Man fick öfverallt det bestämda intrycket, att vederbörande själfva ansågo situationen rättfärdiga ett mycket långt gånget godtycke. Och sålunda kom det sig, att ordningsmakten härunder dokumenterade sig med häktningar och åtal sådana som exempelvis i nämnda motion framhållits.

Utaf berörda rättsfall framgår oförtydbart, att åklagarna ofta icke inse, hvilket starkt ingrepp uti individens frihet häktningen innebär. En häktad är ju på många sätt personligen beröfvad medlen och möjligheterna att försvara sig mot anklagelser, och äfven detta kan lätt i viss mån ofördelaktigt påverka domaren. Dessutom kan den häktade under en längre tid vara urståndsatt att tillvarataga sina privata intressen, och i många fall har häktningen just sina svåraste verkningar mot dem, som äro beroende af hans försörjningsförmåga. En person, som blifvit häktad, men under rättegången frikänts, är därmed visserligen fri från straffansvar, men det kan uppstå långt svårare följder för honom därigenom att den allmänna meningen knappast inser, att den som en gång häktats och sedan lössläppts, verkligen kan vara fullkomligt oskyldig till det brottsliga förfarande, för hvilket han beröfvats friheten. Uppenbart är ju äfven, att

lagen den 12 mars 1886 angående ersättning af allmänna medel åt oskyldigt häktade och dömda mera är ett uttryck för en princip, att någon ersättning till oskyldigt häktade och dömda bör kunna utgå, än betryggar, att verklig ersättning kommer de oskyldiga till godo.

Det måste sålunda för rättsordningen vara en fråga af den allra största betydelse, att en inskränkning sker i fråga om myndigheternas rätt att häkta för brott misstänkta personer. Rättssäkerheten kan icke vara tillfredsställd med att personer beröfvas friheten utan verkliga och vägande skäl, och att så icke för närvarande sker, detta synes oss ofvan anförda rättsfall tillräckligt tydligt ådagalägga.»

På grund häraf är det angeläget att, utom ändring i lagstiftningen om häktning och hvad genom lag möjligen kan åtgöras för höjande af åklagarmakten, hvilket beröres i den förutnämnda motionen, tillika sker äfven administrativt en reformering af åklagarmakten.

Öfverblickar man emellertid detta ämne, vidgar det sig till att omfatta icke blott vissa yttringar af den administrativa maktens verksamhet utan dess organisation och anda i dess helhet.

För 200 år sedan lånade tsar Peter formerna för den svenska administrationen att tjäna som mönster för den nya ryska förvaltningen. Det förefaller nästan, som om vi nu i gengäld alltmer låna af det innehåll, som de ryska myndigheterna förstått att ingjuta i sin administrativa organisation. Vår regering bidrog väsentligt att föra oss vidare på denna utvecklings väg genom sin oförbehållsamma order till de underordnade att taga ensidigt parti för arbetsgifvarne i förra årets stora strid.

Såsom bakgrund för denna utveckling reser sig den svenska administrationens dryga andel i bortslumpandet af den svenska statens jordegendomar, ett verk, som väsentligen skapat den nya feodalismen och framkallat just det oeffterrättlighetstillstånd, som nu äger rum särskildt mångestädes inom orterna för dess ägovälde.

Eftervärlden måste stanna i häpnad inför den fullständiga oförmåga eller i bästa fall likgiltighet, som kännetecknat den svenska administrationen i tillvaratagandet och upprätthållandet af kronans stora jorrdonationer till industrien och jordbruket. Man frågar sig, om vi här stå inför en blodlöshet i den svenska rasen efter stormaktstidens öfveranstängningar, eller om det är att hoppas, att de nästan totala förödelserna blott äro att söka i myndigheternas organisation eller deras partitagande för penningmakten.

Äfven i alla de fall, där ett sträfvande gjort sig gällande att rädda något och söka återföra händelsernas gång på samhällsgagnande vägar, har

ett dylikt arbete stött mot en mur af direkt motstånd och i bästa fall likgiltighet hos de administrativa myndigheterna på få undantag när.

Såsom en verklig hemsökelse i vår historia framträder här särskildt administrationens gärning för den arbetande befolkning, som är hänvisad till jordens odling eller dess utnyttjande på annat sätt för sitt uppehälle. I de industriella arbetskonflikterna slå myndigheterna på sätt ofvan framhållits skyddsvakt om kapitalet. Mellan det nutida feodalväldet samt dess underlydande småbrukare, lägenhetsinnehafvare och andra landtarbetare har icke funnits någon strid att tala om ännu. Det har för de senare aldrig gällt något annat än en underkastelse på nåd och onåd. Äfven här har administrationen gynnat bara kapitalet antingen omedelbart genom gåfvor och handräckningar eller medelbart genom en effektiv likgiltighet för alla dessa människors öden och ett passivt motstånd mot sträfvanerna att hjälpa dem. Det är sällsynt att kunna uppspara något administrativt initiativ af god vilja att skydda dem som klass eller någon enskild från godtycket och utsugningen.

Äfven den enklaste och solklaraste lilla rättvisa kan hos länsstyrelser i de feodala landsändarna komma till korta gentemot oförmågan att vilja se och känna annat än formellt. Följande lilla typiska exempel från det yttersta af svenska landamären må här anföras.

»En fiskarellapp, Nils Oskar Lindström, samt hans hustru jämte deras barn slogo sig omkring år 1886 ned på en vid sjön Mausjaur i Arvidsjaur socken belägen renvall, som i flera släktled varit bebodd af hustruns förfäder. Familjen hade numera inga renar. På platsen uppförde de med jägmästarens begifvande en stuga och gjorde en mindre odling. Vid ett tillfälle passerades stället af två förfarna personer från socknen, hvilka därvid fingo åtnjuta gästfrihet af lappfamiljen. En af dem, gästgifvaren Nils Oskar Lundström, faun behag i stället och sökte år 1891 hos befallningshafvande att där erhålla nybygge. Vid ett afvittringssammanträde år 1895 erfor Lindström förhållandet och anmälde därför äfven sig till erhållande af nybyggesrätten. Lundström var då död, men år 1901 sökte en broder till den aflidne att å dennes sterbhusdelägares vägnar antagas till åbo å nybygget. Vid afvittringssammanträde yrkade öfverjägmästaren att detta nybygge, som kallades Lundby n:o 1, måtte från förslaget utgå och ej såsom nybygge med skogsanslag beviljas. Lappfogden förklarade det åter vara i hög grad önskvärdt, att alla af lappar gjorda ansökningar måtte bifallas, emedan den tid icke kunde vara långt aflägsen, då inom Arvidsjaur icke funnes någon renägande lapp. Kronombudet gjorde enahanda yrkande. Och afvittringsstyresmannen hemställde, att lappen Lindström måtte blifva antagen till åbo å nybygget ifråga. Trots allt detta antog *befallningshafvande* utan närmare motivering genom utslag 30 december 1901 till åbo å nybygget gästgifvaren Lundströms sterbhusdelägare, hvilka utgjordes af flera på skilda håll i landet bosatta syskon till denne.

Öfver berörda förhållande framställdes till en ledamot af norrlandskommittén under en resa i Lappmarken klagomål från två lappkvinnor. Med anledning däraf föranstaltade denne, med biträde af två jägmästare, att lappen Lindström anförde besvär hos kammarkollegium; utslaget hade lyckligtvis ej delgifvits Lindström, så att klagotiden ej utlupit. För lappen hade det naturligtvis varit omöjligt att ensam fullfölja sin talan och anskaffa erforderliga handlingar och bevis från olika håll. *Länsmannen i orten och befallningshafvande* hemställde i afgifna yttranden om ogillande af besvären. Men genom utslag den 2 februari 1904 har kammarkollegium med ändring af befallningshafvandes utslag antagit lappen Lindström till åbo å nybygget. Genom en slump bara blef således lappmannen och hans familj för denna gång åtminstone räddad från att, i gengäld för visad gästfrihet, genom administrativ hänsynslöshet »lagligen» utkastas i hemlöshet och armod från sina fäders egen jord till förmån för hjärtlösa främmande spekulanter.»

Detta vare nu sagdt om administrationens anda och verk i allmänhet.

Botemedlet är endast ett. Det gäller säkerligen till en början att undanröja allt som för närvarande i mycket gifver administrationen karaktär af en polisorganisation till den härskande samhällsmaktens skydd mot folkliga sträfvanden. Den måste förvandlas till en demokratisk institution, som är till endast genom, uti och för folket. De få ansatser, som hitintills gjorts i den riktningen, såsom 1906 års riksdagsskrifvelse om en polisförfattning för städerna till beredande af större självständighet för underordnade polismyndigheter gentemot öfverordnade, förhalas. I stället blomstrar fortfarande ett sådant missförhållande som att bolagsmakten själf får i sina orter utse och aflöna personer, åt hvilka befallningshafvande sedan beredvilligt skänker polismyndighets maktfullkomlighet i alla dess yttringar.

En viktig sak vore ju också, om i den administrativa utbildningen inginge undervisningen i samhällslära och social etik, hvilket för närvarande icke det minsta förekommer.

Redan nu skulle slutligen åtskilligt kunna vinnas genom helt nya synpunkter vid befordringarna inom administrationen. De högre befattningarna tillsättas i regeln såsom reträttplatser för trogna ämbetsmän och betrodda politici eller såsom utmärkelser för högättade militärer och framstående medlemmar i societeten. I grundlagens föreskrift om förtjänst och skicklighet såsom enda befordringsgrund inlägges med förkärlek den tydningen, att endast en högerman eller en person, som ej står allt för långt från det högerpolitiska lägret, kan anses uppfylla grundlagens berörda bud.

På grund af hvad sålunda anförts och ehuru vi ha ringa förhoppning, att framställningen skall behjärtas af regeringen, såsom för närvarande representant för hvad vi angripa, få vi dock hemställa:

att Riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en undersökningskommission med uppdrag att:

1:o) låta utreda, i hvad mån de administrativa myndigheterna genom s. k. fridlysningar, ingrepp i församlings- och demonstrationsrätten, häktningsåtgärder och annat dylikt förfarande kunna anses hafva öfverträdt sin befogenhet eller gått utöfver lämpliga gränser för densamma, särskildt under pågående arbetskonflikter, äfvensom vidtaga de åtgärder, hvartill denna utredning kan gifva anledning.

2:o) taga under öfvervägande, på hvad sätt en reform af den administrativa makten i vårt land bör planläggas i syfte att den må byggas på folklig grund och vinna förutsättningar att kunna verka med insikt i samhällsfrågorna och intresse för de sociala missförhållandenas undanröjande.

Stockholm den 6 februari 1910.

<i>Carl Lindhagen.</i>	<i>Charles Lindley.</i>	<i>L. J. Carlsson.</i>
<i>Hjalmar Branting.</i>	<i>Herm. Lindquist.</i>	<i>Ernst Blomberg.</i>
<i>Knut A. Tengdahl.</i>	<i>J. J. Hasselquist.</i>	<i>Ernst Söderberg.</i>
<i>J. Th. Johansson.</i>	<i>Sven Persson.</i>	<i>Hj. Rissén.</i>
<i>Joh. Åberg.</i>	<i>J. A. Wallin.</i>	<i>K. A. Borg.</i>
<i>C. E. Svensson.</i>	<i>E. C. Kropp.</i>	<i>N. Edv. Lindberg.</i>
<i>Sven Linders.</i>	<i>Nils Persson.</i>	<i>Värner Rydén.</i>
<i>Aug. Nilsson.</i>	<i>A. J. Christiernson.</i>	<i>O. H. Waldén.</i>
<i>F. W. Thorsson.</i>	<i>Emil Kristensson.</i>	<i>A. C. Lindblad.</i>
<i>Gustaf Strömberg.</i>	<i>N. A:son Berg.</i>	<i>Johan Forssell.</i>
<i>Viktor Larsson.</i>	<i>G. A. Rundgren.</i>	<i>Bernh. Eriksson.</i>
	<i>E. A. Leksell.</i>	

Rättelse

i motionen nr 200 i Andra kammaren:

Å sid. 2 rad. 15 nedifrån står: den 20 augusti 1901.
läs: den 20 augusti 1909.
